KORT

ISLÄNDSK GRAMMATIK

JÄMTE

EN INLEDANDE ÖFVERSIKT ÖFVER

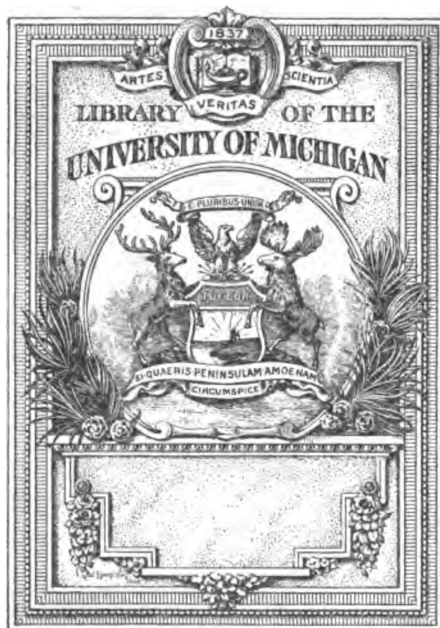
DE NORDISKA SPRÅKENS FÖRHISTORIA

AF

ERNST A. KOCK,
DOCENT I ENGELSKA SPRÅKET OCH LITTERATUREN VID LUNDS UNIVERSITET.

LUND.
GLEERUPSKA UNIVERSITETSBOKHANDELN.
(HJALMAR MÖLLER.)

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

KORT

ISLÄNDSK GRAMMATIK

JÄMTE

EN INLEDANDE ÖFVERSIKT ÖFVER

DE NORDISKA SPRÅKENS FÖRHISTORIA

AF

ERNST A. KOCK,

DOCENT I ENGELSKA SPRÅKET OCH LITTERATUREN VID LUNDS UNIVERSITET.

LUND.

GLEERUPSKA UNIVERSITETSBOKHANDELN.

(HJALMAR MÖLLER.)

LUND 1898.
E. MALMSTRÖMS BOKTRYCKERI.

Detta lilla arbete kan icke ersätta vare sig fullständigare grammatiker eller muntlig undervisning. Det är blott afsedt att användas såsom ett kompendium och repetitorium.

Lund i Juni 1898.

E. A. K.

·ongljuden *eu̯*, *ai̯*, *au̯*, 2) halfvokalljuden *i̯*, *u̯*
·uden

spiranter		tremulant	lateral	nasaler	explosivor
	ƒ w			*m*	*p b*
s z	*þ đ*	*r*	*l*	*n*	*t d*
	ḥ ȝ			*ŋ*	*k g*

I urgerm. må märkas

ıdskridningen, sammanfattande benäm-
·ssa för de germ. spr. egendomliga kons.-
särsk. (den omedelbara eller medelbara)
·i vanliga fall) af indoeur. media-aspirata[1])
ing. spirant[2]), som i vissa ställningar[3]) blef
indoeur. media till germ. tenuis[5]), af
ıuis till germ. spirant[6]), hvarvid, enl.
·, denna spirant blef kling., när accenten i
föll på den närmast föreg. vokalen.

·, *gh*. [2]) *w*, *ð*, *ȝ*. [3]) efter nasal, i gemination
ı anljud osv., § 17 D]. [4]) *b*, *d*, *g*. [5]) *p*, *t*, *k*.
·), *ȝ*.

§ **3.** Det indoeur. grundspr. klöf sig i

ariska	1. indiska:	sanskrit [nyindiska spr.] osv.
	2. iranska:	persiska [ny-] osv.
	3.	armeniska [ny-]
sydeuropeiska	4.	grekiska [ny-]
	5.	illyriska [albanesiska]
	6. italiska:	latin osv. [italienska osv.]
	7. keltiska:	irländska [ny-] osv.
nordeurop.	8. germanska	(kap. II)
	9. baltiska:	littauiska, lettiska [ny-] osv.
	10. slaviska:	ryska, polska [ny-] osv.

Det är ovisst, om etruskiskan tillhör de indoeur. spr. Säkert är, att baskiskan icke hör dit.

Kap. II. Urgermanska.

§ **4.** Det germ. grundspr. hade: 1) de korta och långa (orala eller nasala) vokalljuden *i*, *e*, *a*, *o*, *u*, vi-

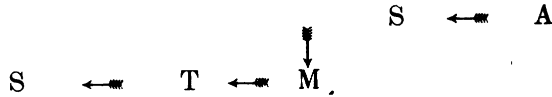
dare ę, diftongljuden *eu̯*, *ai̯*, *au̯*, 2) halfvokalljuden *i̯*, *u̯* 3) kons.-ljuden

	spiranter		tremulant	lateral	nasaler	explosivor
labialer		*f w*			*m*	*p b*
dentaler	*s z*	*þ đ*	*r*	*l*	*n*	*t d*
palataler och velarer		*h ȝ*			*ŋ*	*k g*

§ **5.** I urgerm. må märkas

A) ljudskridningen, sammanfattande benämning på vissa för de germ. spr. egendomliga kons.-öfvergångar, särsk. (den omedelbara eller medelbara) öfvergången (i vanliga fall) af indoeur. media-aspirata[1]) till germ. kling. spirant[2]), som i vissa ställningar[3]) blef media[4]), af indoeur. media till germ. tenuis[5]), af indoeur. tenuis till germ. spirant[6]), hvarvid, enl. Verners lag, denna spirant blef kling., när accenten i grundspr. ej föll på den närmast föreg. vokalen.

[1]) *bh, dh, gh.* [2]) *w, ð, ȝ.* [3]) efter nasal, i gemination [senare också i anljud osv., § 17 D]. [4]) *b, d, g.* [5]) *p, t, k.* [6]) *f, þ, h; w, ð, ȝ.*

		*b*er-	ụe*w*- *w*er-	ụe*bh*- *bh*er-[ferre]
		*d*ur-	me*đ*- *đ*ur-	me*dh*-[μέθυ] *dh*ur-[θύρα]
		*g*est-	stīȝ- ȝast-	steị*gh*-[στείχ-] *gh*ost-[hostis]
	þor*p*-	tur*b*-		
	*t*ụ-	*d*ụ-		
	e*k*-	e*g*-		
ƒeh-	*p*ek-			
mō*þ*r-, ƒa*đ*r-	má*tt*-, pa*t*r-			
*h*orn-	*k*orn-			

Spår af växlingen *þ*—*đ*, *h*—ȝ, äfvensom *s*—*z*, finnas ännu i de isl. temata fin*n*a fan*n* (§ 15 B) fun*d*um fun*d*inn; slá sló (§ 17 C) sló*g*um sle*g*inn; kjó*s*a kau*s* ku*r*um ko*r*inn (§ 8 C, § 20 D), ve*s*a va*s* vá*r*um ve*r*it m. fl.

B) ljudlagar, enl. hvilka *i, u* stå 1) frf nasalförb:er (ss. *nd, nk*), 2) frf nästa stafv:s *i* (*ị*); hvaremot *e, o* stå frf nästa stafv:s *a, o*.

§ **6.** Urgermanskan klöf sig i

vestgermanska	nordiska	östgermanska
hög- och lågtyska holländska frisiska engelska	(kap. III osv.)	gotiska vandaliska burgundiska

Kap. III. Ur- och samnordiska.

§ **7.** Med urnordiska menas nordiskan till omkr. 650, känd gm lånord i lappskan och finskan och gm omkr. 100 inskrifter med de äldre, samgermanska, 24 runorna.

Med samnordiska menas nordiskan till omkr. 900.

[Med fornnordiska menas nordiskan till reformationen. Med nordiska menas de(t) språk, som tillhör(a) de germ. inbyggarna på Island (Grönland), i Norge (på Färöarna), i Sverige (på Gottland) och i Danmark samt uti deras kolonier — från äldsta tider (århundraden f. Kr.) till närvarande tid.]

§ **8.** I urnordiskan inträdde bl. a. följ. förändringar:

A) *i, u* frf *ḥ* (vanl.) > *e, o.*
B) *ę̄* > *ā.*
C) *z* (såvida det ej assimilerades) > *R.*
D) kling. kons:er i vissa ställningar > kllösa.

§ **9.** Under 7:de—10:de årh. (delvis ngt senare) inträdde följ., i §§ 10—17 omnämnda förändringar, hvarvid äfv. dialektiska olikheter uppstodo.

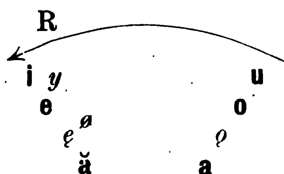
§ **10.** Utfallande af tonlös vokal (tidigare efter LR[1]) än efter KR[2]), t. ex.

*đōm*a*-R, *sangu̯*a*-R, *niþi̯*a*-R, *ḥirþi*a*-R; *ḥorn*a* (pl. *ḥorn-*u*), *alu̯*a*, *kuni̯*a*, *klāþi*a*; *lau̯ʒ*u* (< *lau̯ʒō), *aru̯*u*, *wani̯*u*, *ḥai̯þi*u*;
*wurþ*i*-R; *soḥt*i*-;
*u̯iþ*u*-R, *ferþ*u*-R, *u̯alþ*u*-R; *feḥ*u*;
pl. *mann-*i*R;

[1]) lång rotstafvelse (ān, ānn, ānn). [2]) kort rotstafvelse (ăn, ā).

*spak*a*-R, *spak*u*; komp. lang-*i*R-;
pres. *ʒrīp-*u*, *tamį-*u*, *đōmi-*u*; 2 pers. *ʒrīp-*i*R;
pret. *tam*i*-đa, *đōm*i*-đa, *u̯ak*e*-đa.

§ **11.** Omljud, vokalförändring gm angränsande ljuds assimilerande inflytande.

A) Palatalisering — tungan föres mot främre delen af gommen (= dragning åt *i*-hållet):
i-omlj., vok.-f. gm ett följ. *i (į)*
R-omlj., vok.-f. gm ett följ. *R*.

ý, y < u	
œ, ø < o	
æ, ę[1] < a	

B) Labialisering — läpparna rundas (= dragning åt *u*-hållet): *u*-omlj., vok.-f. gm ett följ. *u (u̯)*.

i > y, ý	
e > ø, œ	
a > ǫ[2], ǭ[3]	

Anm. 1. Omlj. verkades under samnordisk tid ej af kvarstående *u*. — 2. Under vissa delar af ifrågavarande period saknade både *i* och *u* öfverhufvud den omljudande förmågan. I det 10:de årh. förlorade *i* den för alltid uti isl. — 3. Omlj. har ofta tillkommit gm analogi, liksom det å andra sidan kan saknas af samma anledning. Liknande är förhållandet med en mängd andra ljudöfvergångar.

§ **12.** Brytning, uppkomsten af en parasitvokal efter en starktonig vokal gm inflytande af en i nästa stafv. följ. svagtonig vokal:

[1]) § 21 A. [2]) uti svagtonig stafv. u. [3]) § 21 B.

a-brytn.: *e* > e^a > *i̯a*;
u-brytn.: *e* > e^u > *i̯u, i̯o*, vestnord. vanl. > *i̯ǫ*;
t. ex. nom. **erþu* > **i̯urđ* > *jǫrđ*; gen. **erþ-a*R > *jarđar*.

Den här afsedda brytningen är sålunda praktiskt = öfvergången af urgerm. *e* (kort) till *i̯a* eller *i̯ǫ*.

Anm. Ej efter *l, r, u̯*, ej före nästa stafv:s *ḥ*.

§ **13.** Förlängning af vokal

A) i starktonigt slutljud, t. ex. *sa > sá.

B) till ersättning för utfallen kons., t. ex. *ȝans > gás.

C) frf ett af *ḥt* uppkommet *tt*, t. ex. *soḥti- > sótt. Jfr § 21 C.

§ **14. A)** *i, u* frf försvinnande nasal (vanl.) > *e, o*, t. ex. *sinku̯- > *sekku̯-; *sunku̯-> sokk-.

B) *ai̯* > 1) *ā* frf *ḥ, r, u̯*; 2) en diftong, som motsvarar isl. *ei*.

C) *eu̯* (*iu̯, eo̯*; jfr § 5 B) > *i̯ū*, vestnord. äfv. *i̯ō* (§ 80).

§ **15.** Assimilation i många fall, särsk.

A) enl. schemat:

	efter starktonig kort vok.	efter starktonig lång vok.	efter svagtonig vok.	(lång kons. förkortas) efter konsonant
rR	*rr*			*r*
sR	*ss*			*s*
lR	*lR*	*ll*		*l*[1]
nR	*nR*	*nn*		*n*[2]
tđ *dt, đt, nt*[3]	*tt*		*t*	

[1]) dock *llr*. [2]) dock både *nnr* och *đr* jämte *nn*. [3]) Gm vokals utfallande (§ 10) uppkommet *nt* kvarstod efter starktonig vokal. Skenbara undantag: mitt, eitt, satt osv.

B) *lþ* > *ll; nþ* > *nn*. — *ḥt* > *tt; nk* > *kk*.

§ **16**. Förlängning af

A) kons., särsk. *t (r, s)*, ofta efter lång vokal;

B) *ȝ*, *k* mellan kort vokal och *i̯*, *u̯*; af *ȝȝ* blef *gg*.

§ **17**. **A**) *i̯* bortföll i anljud; *i̯i̯* > *ggi̯* (tidigt).

u̯ (kvarstod mellan samma stafv:s kons. och vissa vokaler, men) 1) bortföll frf (kort och långt) *o*, *u* och deras omljud, frf *r* + någon af dessa vokaler, i slutljud osv.; 2) > *w* för öfrigt (se vidare § 21 D). — *u̯u̯* > *ggu̯* (tidigt).

B) Kllösa kons:er i vissa ställningar > kling., t. ex. *ƒ*, *þ* > *w*, *đ*. — Vice versa, t. ex. slutljudande *ld* > *lt; nd* > *nt*, hvarom se § 15 A; *ng* > *nk*, hvarom se § 15 B.

C) *ḥ* (kvarstod i anljud frf *i̯*, *u̯*, men) 1) > kllöst *l, n, r* i anljud frf *l, n, r;* 2) > *h* för öfrigt i anljud; 3) bortföll oftast i mid- o. slutljud.

D) *w*, *đ*, *ȝ* (§ 5 A) > *b, d, g* i anljud (tidigt); *đ* dessutom efter *l*.

E) *đđ* > *dd*.

F) Palatalt *ȝ*, *k, g*, som gm vokals utfallande (§ 10) kom omedelbart frf icke-palatal vokal, > *ȝi̯*, *ki̯*, *gi̯*. Ex. i §§ 35 C, 38, 63, 90 m. fl.

G) *n* bortföll i slutljud och ofta annars, t. ex.

*woȝa*n*, *naku̯a*n*, *staþi̯a*n*; *au̯ȝa*n*, *ḥerta*n*, *au̯Ra*n* (< *au̯za*n*); *tungu*n* (< *tungōn); *alþi*n*- (< *alþī*n*);
*spaka*n*, *spaku*n* (< *spakōn);
*ȝrīp-a*n*, *tami̯-a*n*; — *ȝa*n*s.

§ **18**. Efterhand hade de dialektiska olikheterna blifvit tillräckligt stora för ett särskiljande af forn-

vestnordiska		östnordiska		
isländska	norska	svenska	gutniska	danska

De särsk. fornnord. spr. äro kända gm en mängd inskrifter med de yngre, speciellt nordiska, 16 runorna, samt gm handskr. med lat. alfabet.

Kap. IV. Fornisländska.
1:sta perioden.

§ 19. I början af den särnordiska tiden var ljudsystemet: 1) (de efter hand bl. orala) vokalljuden

i y   *u*
  e   *o*
    ø
   ę   *ǫ*
    ă   *ā*

hvartill kommo de fallande diftongljud, som motsvara isl. *ei̯*, *au̯*, *ey̯*, samt flera stigande diftongljud (se t. ex. § 12, § 14 C), 2) halfvokalljuden *i̯*, *u̯*, *y̯*, 3) aspirationsljudet *h*, 4) kons.-ljuden

	ƒ w			*m*	*p b*
s —	*ƀ đ*	*r*	*l*	*n*	*t d*
	ḥ ȝ	*R*		*ŋ*	*k g*

§ 20. Under den förklassiska tiden (900—1200) märkes

A) *u*-omljud, verkadt af kvarstående *u* (*u̯*).

B) k o n t r a k t i o n: 1) en lång vokal + en kort (ofta) > en lång; 2) *ēa*, *ēu* > *i̯ā*, dock ej efter *v*.

C) bortfallande af *w* (§ 17 A) i anljud frf *r* + palatal vokal.

D) *R* (redan förut i vissa fall, nu regelb.) > *r*.

2:dra perioden.

§ **21.** Under den klassiska tidens (1200—1350) förra hälft märkes

A) *ę* (kort) > *e*.

B) *ā* > ett öppet *å*-ljud. Det sammanföll sål. med sitt *u*-omljud *ǭ*. Utaf de båda tecknen á och ǫ́ bibehölls bl. det förra.

C) förlängning af vokal ofta frf *l* + kons.

D) *ƒ*, *w* (§ 17 A, B) började att > *f*, *v*.

§ **22.** Mot midten af 1200-talet (ngt före tiden för hufvudhandskr. af Grágás och Eddorna, äfvensom af äldre VgL) var alltså l j u d systemet: 1) vokalljuden

i y		*u*	teck-	ií yý		uú
e		*o*		eé	øœ	oó
	ø					
ę̄		*ǫ*	nade	æ		ǫá
ă		—		a		—

diftongljuden *ei̯*, *au̯*, *ey̯* m. fl., 2) halfvokalljuden *i̯* (j), *u̯* (v), *y̯*, 3) aspirationsljudet *h*, 4) kons.-ljuden

	— — *f v*[1]			*m*	*p b*
s	*þ đ*	*r*[4]	*l*[5]	*n*[6]	*t d*
	ḥ[2] *ʒ*[3]	—		*ŋ*[7]	*k g*

[1]) ofta tecknadt f. [2]) tecknadt h. [3]) tecknadt g (gh). [4]) kllöst (tecknadt h) i förb. hr. [5]) kllöst i slutlj. efter kllös kons. samt (tecknadt h) i förb. hl. [6]) kllöst i slutlj. efter kllös kons. samt (tecknadt h) i förb. hn. [7]) tecknadt n.

Anm. *đ* hade i allm. kommit att stå (jfr § 17 B) efter vokaler, *v* (f), *ȝ*, *r*, *g*,
t efter *s*, *p*, *t*, *k*,
d i öfriga fall. (I de äldre handskr. oftare *đ*.)

§ **23.** Om vokal- och kons.-tecknen märkes, att man uttalade
á ss. öppet långt *å*-ljud (liksom det äldre ǫ),
o, ó ss. slutet (kort och långt) *å*-ljud,
i, j ss. halfvokal omedelbart frf vokal,
u, v ss. halfvokal mellan samma stafv:s kons. och vokal,
g olika i gefa, gamall, vegi, vegar, vegs,
h ss. *ch*-ljud frf *u̯*, *i̯*, ss. kllöst *l*, *n*, *r* i förb. hr, hl, hn,
k olika i kenna, kunna,
þ (þorn) ss. eng. th i thorn,
đ (eđ) ss. eng. th i the.

I. Formlära.

A. Substantiv.

§ **24.** Subst. indelas efter urnordiskt stamslut i

vokaliska	starka	1.	*a-* (*u̯a-*, *i̯a-*, *ia-*)	m.	n.
			ō- (*u̯ō-*, *i̯ō-*, *iō-*)		f.
		2.	*i-*	m.	f.
		3.	*u-*	m.	n*.
konsonantiska		4.	enstafviga	m*.	f.
		5.	släktskaps-	m*.	f*.
		6.	participial-	m.	
	svaga	7.	*an-* (*u̯an-*, *i̯an-*, *ian-*)	m.	n.*
			ōn- (*u̯ōn-*, *i̯ōn-*, *iōn-*)		f.
		8.	*īn*-stammar		f.

Oartikulerad böjning.

§ **25**. Rena *a-*, *ó*-stammar (1).

m.	dóm-r	arm-r	n.	horn	land
	dóm-s	arm-s		horn-s	land-s
	dóm-i	arm-i		horn-i	land-i
	dóm	arm		horn	land
	dóm-ar	arm-ar		horn	lǫnd[1]
	dóm-a	arm-a		horn-a	land-a
	dóm-um	ǫrm-um[2]		horn-um	lǫnd-um[2]
	dóm-a	arm-a		horn	lǫnd

f.	laug	vǫk[1]
	laug-ar	vak-ar
	laug(-u)	vǫk(-u)
	laug	vǫk
	laug-ar	vak-ar
	laug-a	vak-a
	laug-um	vǫk-um[2]
	laug-ar	vak-ar.

§ **26**. Observanda. — **A**) Maskulinerna
þórr, íss, kýll böld, steinn,
hamarr, sǫđull, jǫtunn,
hafr bock, fors, karl, þorn
äro ex. till § 15 A. — I de tvåstafviga inträder synkopering i vokal-kasus, t. ex. dat. hamri, sǫđli, jǫtni. Ordet ketill (< *katila-R) saknar *i*-omljud i de synkoperade formerna, t. ex. dat:na katli, kǫtlum; likaså lykill nyckel, dat. lukli osv.

B) Neutr. sumar, dat. sumri, pl. sumur (§ 11 B); megin kraft, dat. magni (utan *i*-omljud); regin (pl.) gudamakter, gen. ragna (utan *i*-omljud).

1) § 11 B. 2) § 20 A.

C) s t r á, pl. gen. s t r á, dat. s t r á m; k n é, pl. gen. k n j á, dat. k n j á m; likaså t r é, men icke v é helgedom (§ 20 B).

D) Fem. á, gen. och pl. á r, pl. dat. á m (§ 20 B).

§ **27.** Afvikelser. — **A**) Mask. d a g r, dat. d e g i.

B) Dativändelsen saknas ofta äfv. i mask., t. ex. þ ó r, R e g i n, l e i k. Tvärtom hafva två- och flerstafviga fem. egennamn -u också i ack., t. ex. I n g i b j ǫ r g u; likaså stundom k e r l i n g u o. d.

C) Många mask. och fem. vackla mellan 1:sta och 2:dra dekl.

§ **28.** *u̯a-*, *u̯ō*-stammar.

m.	n.	f.
sǫng -r	ǫl	ǫr
sǫng -s	ǫl -s	ǫrv-ar
sǫngv-i	ǫlv-i	ǫr (-u)
sǫng	ǫl	ǫr
sǫngv-ar	ǫl	ǫrv-ar
sǫngv-a	ǫlv-a	ǫrv-a
sǫng -um	ǫl -um	ǫr -um
sǫngv-a	ǫl	ǫrv-ar

Genomgående *u*-omljud. Stammens v bl. frf i, a.

§ **29.** Afvikelse. — Mask. s æ r (s j á r, s j ó r), s n æ r (s n j á r, s n j ó r) hafva i gen. vanl. -a r, t. ex. s æ v a r, uti dat. -i eller ingen ändelse, t. ex. s æ v i, s æ.

§ **30.** *i̯a-*, *i̯ō*-stammar.

m.	n.	f.
niđ -r	kyn	ben
niđ -s	kyn -s	benj-ar
niđ	kyn -i	ben (några -ju)
niđ	kyn	ben
niđj-ar	kyn	benj-ar
niđj-a	kynj-a	benj-a
niđj-um	kynj-um	benj-um
niđj-a	kyn	benj-ar

Genomgående *i*-omljud. Stammens j bl. frf a, u. Rotstafvelsen kort.

§ **31**. Som nidr böjes möjl. herr, af hvilket ord pl. nom. och ack. icke äro uppvisade. De öfr. mask. *ja*-stammarna hafva antagit *i*-dekl:s ändelser, t. ex.

beđ -r	beđ -ir
beđj-ar jämte beđ-s	beđj-a
beđ	beđj-um
beđ	beđ -i

§ **32**. Observandum. — Hit höra fem. egg (§ 16 B), Frigg (§ 17 A) med urspr. KR.

§ **33**. Afvikelse. — Fem. mær, gen. meyjar osv.

§ **34**. *ia*-, *iō*-stammar.

m. hirđi-r	n. klæđi	f. heiđ -r
hirđi-s	klæđi-s	heiđ -ar
hirđ -i	klæđ -i	heiđi
hirđi	klæđi	heiđi
hirđ -ar	klæđi	heiđ -ar
hirđ -a	klæđ -a	heiđ -a
hirđ -um	klæđ -um	heiđ -um
hirđ -a	klæđi	heiđ -ar

Genomgående *i*-omljud. Stammens i bl. när icke vokal följer (icke i heiđ-r!). Rotstafvelsen lång.

§ **35**. Observanda.

A) Fem. øx (§ 15 A).

B) Hit hör merr med urspr. LR (§ 17 C 3).

C) Ord på g, k få parasitiskt j frf ändelserna a, u (§ 17 F), t. ex. fem. gýgr, gen. och pl. gýgjar; neutr. ríki, pl. gen. ríkja, dat. ríkjum.

§ **36**. Afvikelser.

A) Mask. eyrir, pl. aurar. — endir, för öfr. efter 7:nde dekl.

B) *i*-omljud saknas i Fáfnir, Kvásir, Miǫlnir, Vafþrúđnir (§ 11 Anm. 2) samt i -þrasir, som dessutom har KR.

§ **37.** *i*-stammar (2).

m.	burđ-r	stađ-r	f. sótt	ǫnd
	burđ-ar	stađ-ar	sótt-ar	and-ar
	burđ	stađ	sótt	ǫnd(-u)
	burđ	stađ	sótt	ǫnd
	burđ-ir	stađ-ir	sótt-ir	and-ir
	burđ-a	stađ-a	sótt-a	and-a
	burđ-um	stǫd-um	sótt-um	ǫnd-um
	burđ-i	stađ-i	sótt-ir	and-ir

§ **38.** Observandum. — Om ord på g, k, t. ex. mask. belgr, gen. belgjar, jfr § 35 C.

§ **39.** Afvikelser.

A) Fem. brúđr (med urspr. nom.-r) i sing. efter § 34.

B) Många ord vackla mellan 1:sta, 2:dra, äfv. 3:dje dekl., t. ex. prettr knep.

§ **40.** *u*-stammar (3).

m.	viđ-r	fjǫrđ-r[1]	vǫll-r[3]	n. fé
	viđ-ar	fjarđ-ar[1]	vall-ar	fjár[6]
	viđ-i	firđ-i[2]	vell-i[4]	fé[6]
	viđ	fjǫrđ	vǫll	fé
	viđ-ir	firđ-ir	vell-ir	fé
	viđ-a	fjarđ-a	vall-a	fjá
	viđ-um	fjǫrđ-um	vǫll-um[5]	fjám
	viđ-u	fjǫrđ-u	vǫll-u	fé

[1]) § 12. [2]) § 5 B. [3]) § 11 B. [4]) § 11 A. [5]) § 20 A. [6]) § 20 B.

§ 41. Så böjas

i: friðr fred (sing.)
kviðr mage (sing.)
kvistr kvist
liðr led
litr färg, utseende
siðr sed
tigr 10-tal
e: verðr måltid (sing.) med ssgarna náttverðr (nótturðr), dagverðr (dǫgurðr)
Bjǫrn n. pr.
hjǫrtr hjort
kjǫlr köl
mjǫðr mjöd
Njǫrðr n. pr.
skjǫldr, sköld
a: gǫltr galt
Hǫðr n. pr.
knǫrr handelsskepp
kǫttr katt
lǫgr haf, vätska
mǫgr son
vǫndr gren
Vǫttr n. pr.
vǫxtr växt
ǫrn örn
ā: árr sändebud
áss ås(agud)
blástr (gen. -rar) blåsning, signal
háttr sätt, «metrum»
máttr makt
spánn spån
u (*o;* jfr § 5 B): sun(r), son(r) son.

§ 42. Enstafviga stammar (4).

m.	maðr -r[1]	nagl[1]	fingr	fót-r	vetr
	mann-s	nagl-s	fingr-ar	fót-ar	liksom
	mann-i	nagl-i	fingr-i	fœt-i[2]	fingr
	mann	nagl	fingr	fót	
	menn[1, 2]	negl	fingr	fœt-r	
	mann-a	nagl-a	fingr-a	fót-a	
	mǫnn-um	nǫgl-um	fingr-um	fót-um	
	menn	negl	fingr	fœt-r	

f.	grind	rǫnd	brún
	grind-ar	rand-ar	brún-ar
	grind	rǫnd[3]	brún
	grind	rǫnd	brún
	grind-r	rend-r	brýn-n
	grind-a	rand-a	brún-a
	grind-um	rǫnd-um	brún-um
	grind-r	rend-r	brýn-n

1) § 15 A. 2) § 11 A. 3) äfv. -u.

§ **43.** Ss. fingr kan mánađr böjas. — Fem.:

kinn[1] kind	strǫnd strand	knésbót knäveck
rist vrist	tǫnn[1] tand	brók byxa
eik ek	álpt svan	glóđ glöd
geit get	bót bot	kló[2] klo.

§ **44.** Afvikelser.

A) hǫnd, dat. hendi.

B) mǫrk skog, mark, vík vik m. fl., gen. äfv. = pl. nom.

C) nátt, i *u*-kasus äfv. nótt(um).

D) dyrr (pl.) dörr, äfv. neutr.

E) kýr, kýr, kú, kú; kýr, kúa, kúm[2], kýr; likaså sýr so.

F) Många ord vackla mellan 2:dra och 4:de dekl.

§ **45.** Släktskapsstammar (5).

m.	fađir	f.	móđir
	fǫđur		móđur
	fǫđur, äfv. = pl. nom.		mǿđur
	fǫđur		móđur
	feđr		mœđr
	feđr-a		mœđr-a
	feđr-um		mœđr-um
	feđr		mœđr

likaså bróđir; dóttir, systir.

§ **46.** Participial-stammar (6).

gefand-i	gefend-r
gefand-a	gefand-a
gefand-a	gefǫnd-um
gefand-a	gefend-r

[1]) 15 A. [2]) § 20 B.

§ **47.** Under det att de flesta pres. part. kunna böjas både substantiviskt (§ 46) och adjektiviskt (§ 66) hafva

frændi, pl. frændr (med omljud äfv. i sing.),
fjándi, pl. fjándr (utan omljud),
búandi eller bóndi (§ 20 B), pl. búendr eller bœndr, helt och hållet öfvergått till sbst.

§ **48.** Återblick på de starka konsonantiska stammarna. — Sing.

stammarna. — Sing.	Plur. nom. och ack. (om möjligt) -r och *i*-omljud, som dessutom finnas bl. a. i
4. maðr, nagl ss. 1	
femininerna » 2	
fingr, fótr, vetr » 3	4. sg. nom. och gen. af kýr, sýr, gen. af mǫrk,
5. utan ändelser	5. » dat. af faðir, bróðir,
6. ss. 7.	pl. alla kasus.

§ **49.** Rena *an*-, *ōn*-stammar (7).

m.	bog-i	ban-i	n. aug -a	hjart -a
	bog-a	ban-a	aug -a	hjart -a
	bog-a	ban-a	aug -a	hjart -a
	bog-a	ban-a	aug -a	hjart -a
	bog-ar	ban-ar	aug -u	hjǫrt -u
	bog-a	ban-a	aug**n**-a	hjart**n**-a
	bog-um	bǫn-um	aug -um	hjǫrt -um
	bog-a	ban-a	aug -u	hjǫrt -u

f.	tung -a	sąg -a
	tung -u	sǫg -u
	tung -u	sǫg -u
	tung -u	sǫg -u
	tung -ur	sǫg -ur
	tung**n**-a	sag**n**-a
	tung -um	sǫg -um
	tung -ur	sǫg -ur

§ **50.** Observanda.

A) á i gamlefar, p á i påfågel, -b ú i -bo, l é lie; t r ú a tro, u m s j á omsorg (§ 20 B).

B) S k a đ i n. pr., till bet. fem.

C) Som a u g a går bl. a. e y r a.

§ **51.** Afvikelser.

A) h e r r a (med -a i nom.).

B) g u m i man, pl. gen. g u m n a, hvaraf äfv. nom. g u m n a r; jfr b r a g n a r, g o t n a r män.

C) o x i, pl. ø x n.

D) k o n a, pl. gen. k v e n n a.

§ **52.** *u̯an-*, *u̯ōn*-stammar. Jfr § 28. — Ex.: n ǫ k k v i båt, Y n g v i n. pr.; v ǫ l v a spåkvinna, R ǫ s k v a n. pr.

§ **53.** *i̯an-*, *i̯ōn-*, *ian-*, *iōn*-stammar. Jfr §§ 30, 34. — Alla mask:na böjas lika. Men de fem., hvilkas rotstafvelse ej slutar på g, k, hafva pl. gen. på -ja.

Ex.: s t e đ i städ (gen. s t e đ j a osv.), e i n h e r i i pl. »enhärjar» (jfr § 30); b a n d i n g i fånge, h ǫ f đ i n g i (jfr § 34, § 35 C), äfv. -b y g g i -bo; b r y n j a, s m i đ j a (jfr § 30); á h y g g j a oro, r e k k j a säng (med urspr. KR; jfr § 32); b y l g j a, k i r k j a (jfr § 35 C).

§ **54.** *īn*-stammar (8).

ell-i
ell-i
ell-i
ell-i

Likaså g l e đ i glädje, s p e k i klokhet, h y l l i huldhet, och många abstrakta, som användas bl. i sing. Utan *i*-omljud: k u n n a n d i kunskap, färdighet.

§ **55.** Afvikelser.

A) l y g i lögn, pl. l y g a r.

B) g ø r s i m i klenod, gen. och pl. -m a r.

Artikulerad böjning.

§ **56.** Då *inn* ss. bestämd slutartikel (§ 74 Anm.) sammansmälter med sbst., förlorar

sbst. sitt dativ-m,

artikeln sin anljudande vokal efter 1) vokal, 2) pluralt r, 3) dettas motsvarighet (§ 15 A).

dóm-r -inn	horn -it	laug -in
dóm-s -ins	horn-s-ins	laug-ar -innar
dóm-i -num	horn-i-nu	laug { -u-nni / -inni }
dóm -inn	horn -it	laug -ina
dóm-ar-nir	horn -in	laug -ar-nar
dóm-a -nna	horn-a-nna	laug -a -nna
dóm-u -num	horn-u-num	laug -u -num
dóm-a -na	horn -in	laug -ar-nar
bog-i -nn	aug -a-t	tung -a -n
bog-a -ns	aug -a-ns	tung -u -nnar
bog-a -num	aug -a-nu	tung -u -nni
bog-a -nn	aug -a-t	tung -u -na
bog-ar-nir	aug -u-n	tung -ur-nar
bog-a -nna	augn-a-nna	tungn-a -nna
bog-u -num	aug -u-num	tung -u -num
bog-a -na	aug -u-n	tung -ur-nar.

Ex. på det sista fallet är *brȳn-R + inar = brȳnn + nar = *brýnnar*.

§ **57.** Afvikelser. — Stundom förlorar artikeln sin anljudande vokal äfv. i andra fall, t. ex. *sól-na* (för *sól-ina*). Å andra sidan *sæ-inn*, *brú-in* (enstafvig artikelform efter lång vokal).

B. Adjektiv.
(Adverb.)

§ **58.** Adjektiven böjas starkt (§§ 59—63) eller svagt (§§ 64—66). De starka änd:na äro delvis de samma som de substantiviska *a-*, *ō-*stammarnas, delvis pronominella. De svaga sing.-änd:na äro alldeles de samma som dels *an-*, *ōn-*, dels *īn-*stammarnas; pl. har sin egendomliga böjning.

§ **59.** Stark böjning. — Rena *a-*, *ō-*stammar.

sjúk-**r**	sjúk	sjúk-t	spak-r	spǫk	spak-t
sjúk-s	sjúk-**r**ar	sjúk-s	spak-s	spak-rar	spak-s
sjúk-um	sjúk-**r**i	sjúk-u	spǫk-um	spak-ri	spǫk-u
sjúk-an	sjúk-a	sjúk-t	spak-an	spak-a	spak-t
sjúk-ir	sjúk-ar	sjúk	spak-ir	spak-ar	spǫk
→	sjúk-**r**a	←	→	spak-ra	←
→	sjúk-um	←	→	spǫk-um	←
sjúk-a	sjúk-ar	sjúk	spak-a	spak-ar	spǫk.

Likaså spakast-r spǫkust spakast osv.

§ **60.** Observanda.

A) stórr, hvass, heill, vænn o. d.: assimilation i *R*-kasus (§ 15 A).

B) gamall o. d.: 1) assim. i *R*-kasus, 2) synkopering i vokal-kasus (jfr § 26 A, B); alltså

gamal-l	gǫmul	gamal-t
gamal-s	gamal-lar	gamal-s
gǫml -um	gamal-li	gǫml -u
gaml -an	gaml -a	gamal-t
gaml -ir osv.		

C) fagr o. d.: *r* saknas i *R*-kasus (§ 15 A). [Om jafn o. d. se § 61 A.]

D) **blár** o. d.: 1) kons.-förlängning (§ 16 A), 2) vokalkontraktion (§ 20 B); alltså

blá-r	blá	blá-tt
blá-s	blá-rar	blá-s
blá-m	blá-ri	blá
blá-n	blá	blá-tt
blá-ir osv.		

§ **61.** Afvikelser.

A) **jafn** o. d.: *r* saknas bl. i den första af *R*-kasus (är insatt i de öfriga).

B) **heiđinn** o. d.: sing. ack. mask. **-n**; dessutom ljudlagsenligt 1) assim. i *R*-kasus, 2) synk. i vokal-kasus, 3) t < *nt* i sing. neutr. (§ 15 A); alltså

heiđin-n	heiđin	heiđi -t
heiđin-s	heiđin-nar	heiđin-s
heiđn -um	heiđin-ni	heiđn -u
heiđin-**n**	heiđn -a	heiđi -t
heiđn -ir osv.		

C) **lítill, mikill**: sing. ack. mask. **lítinn, mikinn**, sing. neutr. **lítit, mikit**; för öfr. efter föreg.

§ **62.** *ṷa-, ṷō*-stammar. Jfr § 28. — Ex.:

døkkr mörk	**kvikr** lefvande	**tryggr** trygg,
fǫlr blek	**mjór** smal	pålitlig
gørr gjord, redo	**rǫskr** rask	**þykkr** tjock
hár hög (§ 16 A)	**slær** slö	**ǫrr** rask, gifmild.

§ **63.** *i̯a-, i̯ō*-stammar. Jfr 30. — Ex. **miđr** mellerst (§ 15 A), **nýr** ny (§ 16 A.)

På grund af sitt parasitiska j (§ 17 F) gå på liknande sätt **frægr** berömd, **hœgr** bekväm, **ríkr** mäktig.

§ **64.** Positivens (och superlativens) svaga böjning; fem. efter *ōn*-stammarna.

spak-i	spak-a	spak-a
spak-a	spǫk-u	spak-a
spak-a	spǫk-u	spak-a
spak-a	spǫk-u	spak-a
→	spǫk-u	←
→	spǫk-u	←
→	spǫk-um	←
→	spǫk-u	←

Likaså spakasti, pl. spǫkustu osv. — Om ord med *u̯* (t. ex. fǫlvi) eller *i̯* (t. ex. miđi) jfr §§ 28, 30.

§ **65.** Några sammansatta adj. med den svaga ändelsen -a äro nästan oböjliga; sing. nom. har stundom -i, pl. dat. -um. — Ex.: alkyrra alldeles lugn, andvani (-a) saknande, óđfluga vildt flygande, «i flygande fart», vanhluta förfördelad.

§ **66.** Komparativens (och pres. participii) svaga böjning; fem. efter *īn*-stammarna.

spakar-i	spakar-i	spakar-a
spakar-a	spakar-i	spakar-a
spakar-a	spakar-i	spakar-a
spakar-a	spakar-i	spakar-a
→	spakar-i	←
→	spakar-i	←
→	spǫkur-um	←
→	spakar-i	←

§ **67.** Komparativ och superlativ af adj. och adv. bildas med suffixen

1) -r, -st (got. -iz, -ist), hvarvid stamvokalen får *i*-omljud, t. ex. adj. langr leng-r-i leng-st-r;

neutr. ss. adv. langt leng-r-a leng-st; adv. lengi leng-r leng-st;

2) -ar, -ast (got. -ōz, -ōst), t. ex. adj. spakr spak-ar-i spak-ast-r; neutr. ss. adv. spakt spak-ar-a spak-ast; adv. opt opt-ar opt-ast.

§ **69.** Oregelbunden komparation.

góđr	betri	beztr	vel	betr	bezt
illr, vándr	verri	verstr	illa	verr	verst
lítill	minni	minnztr	lítt	minnr	minnzt
mikill	meiri	mestr	mjǫk	meir	mest
gamall	ellri	ellztr	gjarna	heldr	helzt
margr	fleiri	flestr			

C. Räkneord.

§ **70.** Böjliga äro

A) de fyra första kardinaltalen:

ein-n	ein	eit-t	þrír	þrjár	þrjú
ein-s	ein-nar	ein-s	→	þriggja	←
ein-um	ein-ni	ein-u	→	þrim(r)	←
ein-n	ein-a	eit-t	þrjá	þrjár	þrjú
ein-ir osv. (alltså ungefär ss. heiđinn § 61 B).					
tveir	tvær	tvau	fjór-ir	fjór -ar	fjogur
→	tveggja	←	→	fjogur-ra	←
→	tveim(r)	←	→	fjór -um	←
tvá	tvær	tvau	fjór-a	fjór -ar	fjogur

B) de tre sbst. för 10-, 100-, 1000-tal: tigr mask. *u*-stam (t. ex. þrír tigir 30, gen. þriggja tiga osv.,

níu tigir), hundrađ neutral *a*-stam (pl. hundruđ), þúsund fem. i-stam.

C) alla ordinaltalen:

fyrstr (starkt) eller fyrsti (svagt),

annar (starkt, ungefär ss. gamall § 60 B),

annar-r	ǫnnur	anna-t
annar-s	annar-rar	annar-s
ǫđr -um	annar-ri	ǫđr -u
anna-n	ađr -a	anna -t,
ađr -ir osv.		

þriđi (svagt ss. miđi § 64),

fjórđi, fimti, sétti, sjaundi, átti, níundi, tíundi, ellifti, tólfti, þrettándi osv. (svagt).

§ **71.** Oböjliga äro fim, six, siau, átta, níu, tiu, ellifu, tólf, þrettán, fjogurtán, fimtán, sextán, sjautján, átján, nítján, tuttugu.

D. Pronomen.

§ **72.** Personliga.

ek	þú	—	hann	hon (hón)
mín	þín	sín	hans	hennar
mér	þér	sér	honum (hánum)	henni
mik	þik	sik	hann	hana[2]
vit	it, þit[1]			
okkar	ykkar	↑		
okkr	ykkr			
okkr	ykkr			
vér	ér, þér[1]			
vár	yđ(v)ar	↑		
oss	yđr			
oss	yđr			

[1]) § 99 D. [2]) neutr. och pl. § 74.

Om suffigerade former se § 99 E.

§ **73.** Possessiva.

minn, þinn, sinn, som einn (§ 70 A); kort i, då dubbel kons. följer, annars í.

okkarr, ykkarr, yđ(v)arr, ungefär ss. gamall (§ 60 B); sing. ack. mask. -n.

várr (órr), ungefär som sjúkr (§ 59); sing. ack. mask. -n.

§ **74.** Demonstrativa.

sá	sú	þat	(sjá) þessi	(sjá) þessi	þetta
þess	þeirar	þess	þessa	þess(ar)ar	þessa
þeim	þeiri	því	þessum	þess(ar)i	þessu
þann	þá	þat	þenna	þessa	þetta
þeir	þær	þau	þess-ir	þess -ar	þessi
→	þeira	←	→	þess(ar)-a	←
→	þeim	←	→	þess -um	←
þá	þær	þau	þess-a	þess -ar	þessi

hinn som einn (§ 70 A).

Anm. hinn användes äfv. svagtonigt ss. bestämd fristående artikel och heter då i sing. neutr. hit (§ 15 A). — inn (enn) användes bl. svagtonigt dels ss. bestämd fristående artikel, t. ex. inn ungi mađr = hinn u. m. = sá inn u. m. = mađrinn [sá inn] ungi, dels ss. bestämd slutartikel (§ 56).

§ **75.** Relativa. — Ss. rel. pron. användas partiklarna er (es), sem, stundom at (svá at, svát), ok, t. ex. sá mađr er = mađr sá es = mađr sás.

§ **76.** Interrogativa.

A)		hvat	De felande formerna *hvar, *hvan ersättas gm hverr, hvern (B).
	→	hvess	
	hveim	hví	
		hvat	

B) hvárr hvilkendera (af två), ss. várr (§ 73).

hvęrr hvem, hvilken, ungefär ss. miđr (§ 63); sing. ack. mask. vanl. -n.

hvílíkr hvilken, ss. sjúkr (§ 59).

§ **77.** Indefinita.

A) einn (§ 70 A).

B) einnhverr einhver eitthvert, öfr. former med bl. senare leden böjlig (§ 76 B), sål. t. ex. einhvers.

C) nakkvarr nǫkkur nakkva(r)t, ungefär ss. sjúkr (§ 59); sing. ack. mask. -n. Sidoformer: nǫkkvarr och nǫkkurr med samma böjning, nøkkverr och nekkverr äfv. ss. hverr (§ 76 B).

D) annarrhvárr endera, med bägge lederna böjliga, t. ex. annanhvárn.

hvárgi ingendera, med växlande former (jfr F), delvis ersatta af hvárigr, t. ex. dat. hvárigum.

hvárrtveggi hvardera, «båda», med bägge lederna böjliga (§ 76 B, § 64 slutet), t. ex. pl. hvárirtveggju. — Oftare hvárrtveggja med bl. första leden böjlig.

E)	báđ-ir	báđ-ar	bæđi
	⟶	beggj-a	⟵
	⟶	báđ-um	⟵
	báđ-a	báđ-ar	bæđi

F)	en -gi[1]	en-gi	ek-ki
	{en-s-ki-s[2] / en -ki-s[3]}	en-g-rar	= m.
	en -g-um	en-g-ri	en-g-u
	{en -gi / en -g-an[4]}	en-g-a	ek-ki

[1]) egentl. af einn + gi, sedan [2]) med ändelse efter både stamordet och suffixet eller (oftast) [3]) med ändelse bl. efter suffixet [4]) äfv. med v: eng- > øngv- eller øng-, sål. øngvan, øngan; liknande i flera andra former.

en-g-ir	en-g-ar	en-gi
→	en-g-ra	←
→	en-g-um	←
en-g-a	en-g-ar	en-gi

E. Verb.

§ **78.** Verb, som bilda sitt preteritum bl. med afljud (§ 2 B) och sål. hafva enstafvigt pret. ind. sing., kallas starka (§§ 79—85). Verb, som bilda sitt pret. med dentalisk ändelse (-đa osv.) och sål. hafva två- eller flerstafvigt pret. ind. sing., kallas svaga (§§ 86—97). — Några verb böjas i pres. som de starka, i pret. (helt eller delvis) som de svaga (§§ 103—104).

§ **79.** Starka I (*i*-serien).

í **ei** > **é** **i** **i** | **e**	**a)** grípa greip gripum gripinn; likaså bíta, drífa ila, bestänka, hníta stöta, líđa, líta se, ríđa rida, ríđa vrida, rífa, rísa resa sig, ríta skrifva, skríđa, slíta, þrífa gripa.

svíkja (med j uti pres. frf a, u) sveik svikum svikinn; likaså víkja vända, begifva sig.

hníga hneig (hné) hnigum hniginn falla; likaså síga sjunka, stíga.

pret. part. snivinn besnöad.

b) bíđa beiđ biđum beđinn.

§ **80.** Starka II (*u*-serien).

ú ý / **jú** **jó** **au** > **ó** y / **u** **o**	några enstaka (A) frf labial och velar (B) frf dental (C)	**A)** lúka lauk lukum lokinn sluta; likaså lúta. súga saug (só) sugum soginn.

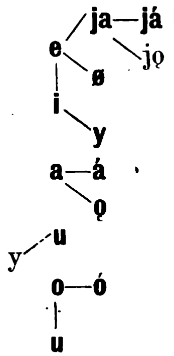
B) drjúpa draup drupum dropinn; likaså kljúfa, rjúfa bryta, strjúka.

fljúga flaug (fló) flugum floginn; likaså ljúga, smjúga.

C) bjóđa bauđ buđum bođinn; likaså brjóta, hljóta få, hrjóđa rödja, hrjóta snarka, «flyga», ljósta slå, njóta, rjóđa rödfärga, sjóđa koka, skjóta, þrjóta.

kjósa kaus kusum kosinn, äldre kurum korinn (§ 5 A), yngre køra kørum kørinn (enl. § 104 A).

§ **81.** Starka III (första *e*-serien).

A) bresta brast brustum brostinn; likaså spretta spritta.

hverfa hvarf hurfum (§ 17 A) horfinn; likaså svelta hungra, dö, velta, verđa, þverra minskas.

svelgja (jfr svíkja § 79) svalg sulgum (§ 17 A) sólginn.

b) brenna brann brunnum brunninn; likaså drekka dricka, renna rinna.

bregđa brá brugđum brugđinn svänga, förändra.

B) binda batt (§ 17 B) bundum bundinn; likaså hrinda stöta.

springa sprakk (§ 17 B) sprungum sprunginn brista; likaså stinga sticka.

finna fann funnum funninn, äldre fundum fundinn (§ 5 A).

svimma svamm summum (§ 17 A) summinn; likaså vinna utföra.

C) bjarga barg burgum borginn rädda; likaså gjalla skrika (jämte gella).

gjalda galt (§ 17 B) guldum goldinn.

skjálfa skalf skulfum skolfinn.

D) søkkva sǫkk sukkum sokkinn; likaså hrøkkva vika tillbaka, støkkva fara, «flyga».

b) pret. part. brugginn bryggd.

E) syngva (äfv. syngja) sǫng sungum sunginn; likaså slyngva.

§ **82.** Starka IV (andra *e*-serien).

ø / (o)e
(o)a
(ó)á
æ / o—ó
|
u

A) bera bar bárum borinn; likaså skera, stela.

fela fal fálum fólginn dölja.

b) nema nam námum numinn, taga, lära.

B) troða (ind. sing. trøð eller treð) trað tráðum troðinn träda, uppstoppa.

koma (ind. sing. køm eller kem) kvam (kom) kvámum (kómum) kominn; likaså sofa.

§ **83.** Starka V (tredje *e*-serien).

e—é, som med
| a, u > já
i
a—á
æ / á
e—é

A) gefa gaf gáfum gefinn; likaså drepa slå (ihjäl), geta få, skaffa, afla, omtala, gissa, kveða säga, meta värdera, reka (äldre vreka) drifva.

vera var (äldre vesa vas § 5 A) várum verit; paradigmat består af olika stammar, pres. ind. sing. 1 pers. ändas på -m, öfr. former i pres. ind. hafva preteritiändelser.

Presens	indik.	em er-t (äldre es-t) er (äldre es) er-um er-uđ er-u	
	konj.	sjá sé r sé sé-m sé-đ sé	ver-a ver-ir ver-i ver-im ver-iđ ver-i
	imper.	ver ver-um ver-iđ	
	inf.	ver-a	
	pt.	ver-andi	

vega vá vágum veginn lyfta, kämpa, dräpa.

fregna (med n i pres.) frá frágum freginn spörja.

eta át (!) átum etinn.

B) sjá (ind. sé, sér, sér, sjám, séđ, sjá) sá sám sénn.

C) biđja (jfr svíkja § 79) bađ báđum beđinn; likaså sitja.

liggja (§ 16 B) lá lágum leginn; likaså þiggja få.

§ **84.** Starka VI (*a*-serien).

e — a — á
æ
ó
ó
e — a

A) fara fór fórum farinn; likaså ala föda, gala sjunga, hlađa stapla, lassa, «refva», skafa.

vađa óđ (§ 17 A) óđum vađinn; likaså vaxa.

standa (med n i pres.) stóđ stóđum stađinn.

b) aka ók ókum ekinn; likaså taka.

draga dró drógum dreginn.

B) hefja hóf hófum hafinn; likaså skepja (jämte skapa).

C) flá fló flógum fleginn; likaså slá.

þvá þó (§ 17 A) þógum þveginn.

D) hlæja hló hlógum hleginn.

E) Dessutom deyja dó dóm dáinn dö.

§ **85.** Starka VII (reduplikationsklassen).

ei
au
ey ú ǫgg
ý a
á

é
jó
e

é
jó .. jo
e ... i

ei
au
ú ǫgg
a
e á

A) leika lék lékum leikinn; likaså heita 1) kalla, lofva (med starkt pres. heit), 2) heta (med svagt pres. heiti).

B) auka jók jókum aukinn; likaså hlaupa.

hǫggva hjó hjoggum hǫggvinn.

C) búa bjó bjoggum búinn.

D) falla fell fellum fallinn.

blanda blett (§ 17 B) blendum blandinn; liknande falda sätta hufvudkläde på, halda.

ganga gekk (§ 17 B) gengum (sällan gingum) genginn.

E) blása blés blésum blásinn; likaså gráta, láta, ráða.

F) se § 104 A.

---

§ **86.** Svaga 1 (*i*-klassen). *i*-omljud i pres. och i pret. konj.; jfr för öfr. § 30. — Ex.:

temja tamda tamdr eller tamiðr,

hylja hulda huldr eller huliðr,

skilja skilda skildr eller skiliđr urskilja,
gnýja gnúđa.

§ **87**. Observandum. — Hit höra
leggja lagđa lagđr eller lagiđr,
hyggja hugđa hugđr eller hugiđr med urspr. KR (§ 16 B).

§ **88**. Afvikelser.

A) Med omljud ss. 2:
selja selda seldr,
setja setta settr,
flýja flýđa flýđr eller flýiđr,
frýja frýđa frýđr eller frýiđr förebrå.

B) vilja böjes i pres. ind. sing.: vil, vill eller vilt, vill; pret. part. viljat.

§ **89**. Svaga 2 (*i*-klassen). Jfr § 34. — Ex.:
dœma dœmda dœmdr,
leysa leysta leystr,
fœra fœrđa fœrđr.

§ **90**. Observanda.

A) herđa herđa herđr,
spretta spretta sprettr (§ 15 A).
klæđa klædda klæddr (§ 17 E).
søkkva (jfr § 28) søkta søktr.
fylgja (jfr § 35 C) fylgđa fylgđr.

B) gøra gørđa {gørr § 62}, äfv. gera osv., med urspr. LR (jfr § 35 B).

§ **91**. Afvikelse. — Med preteritidentalen redan i urgermanskan fogad direkt till rotstafvelsen (*sōk-, *u̯ork-, *þank-, *þunk-, alltså utan -i-) och med konsonantismen efter § 2 C:
sœkja sótta sóttr,
yrkja orta ortr göra, dikta,

þekkja þátta (oftast regelb.) varseblifva, þykkja (þikkja) þótta þóttr synas.

§ **92.** Svaga 3 (*ē*-klassen, minst bland de svaga); *i*-omljud i pret. konj.; betydelsen ofta intransitiv. — Ex.: vaka vakta vakat.

§ **93.** Hit höra

-đa	-da	-(t)a
lifa		
spara stara stirra vara ana	sama passa	vaka játa jaka
horfa vända sig, se þora töras	þola sóma passa	glotta grina skorta fattas
duga ugga frukta trúa	una tycka om, vara nöjd	

§ **94.** Observanda.

ná (§ 20 B) náđa náđr (pres. ind. nái, pret. konj. næđa); likaså gá akta på, märka.

ljá (§ 20 B) léđa léđr låna; likaså tjá visa, framställa (äfv. efter 4).

§ **95.** Afvikelser.

hafa med 1) omljud ss. de starka, 2) enstafvig imperativ.

segja med 1) omljud ss. 1, 2) enstafvig imperativ.

þegja med omljud ss. 1.

kaupa keypta keyptr.

§ **96.** Svaga 4 (*a*-klassen, störst bland alla). — Ex.: kalla kallađa kallađr.

§ **97.** Observanda.

spá (§ 20 B) spáđa spáđr (pres. ind. spá, pret. konj. spáđa); likaså þjá plåga.

bǫlva förbanna (jfr § 28).

byrja, herja (jfr § 30).

---

§ **98.** Observanda vid verbalböjningen i allm.

A) vaxa, kjósa, fregna, renna, pres. ind. sing. 2 och 3 pers. vex, kýss, fregn, rennr ellerređr eller renn (§ 15 A).

B) gráta, imper. sing. grátt! sjá, búa, pret. ind. sing. 2 pers. sátt, bjótt (§ 16 A).

§ **99.** Anmärkningar.

A) Bl. i imper. och pret. (ej i pres. ind.) tillämpas § 17 B, t. ex. binda, imper. bitt! pret. ind. sing. 1 och 3 pers. batt (men pres. ind. sing. bind).

B) Stammens slutande t, đ + ändelsens t > zt, t. ex. brjóta, láta, pret. braut, lét, 2 pers. brauzt, lézt; dock äfv. ríđa, bjóđa, pret. reiđ, bauđ, 2 pers. reitt, bautt (§ 15 A).

C) Frf vit, vér bortfaller ofta ändelsens -m, t. ex. munu vit, fóru vér.

D) kalliđ ér (ofta) > kalli þér, hvaraf þér kalliđ osv.; likaså drepiđ þá! > drepi þá!

E) Suffigering.

hefik = hefi ek; fórk = fór ek; ek mundak = ek munda (ek); sékat ek = sé ek at (ek) jag ser icke; sákak = sá ek a (ek) jag såg icke; nautkak = naut ek a (ek) jag hade ej nytta af.

gerđu = ger þu! sáttu = sátt þu.

verpumk orđi á = verpr orđi á mik.

§ **100.** Böjningsmönster. Starka.

Presens	indikat.	gríp	býđ	berg
		gríp -r	býđ -r	berg -r
		gríp -r	býđ -r	berg -r
		gríp -um	bjóđ-um	bjǫrg-um
		gríp -iđ	bjóđ-iđ	bjarg-iđ
		gríp -a	bjóđ-a	bjarg-a
	konjunkt.	gríp -a	bjóđ-a	bjarg a
		gríp -ir	bjóđ-ir	bjarg-ir
		gríp -i	bjóđ-i	bjarg-i
		gríp -im	bjóđ-im	bjarg-im
		gríp -iđ	bjóđ-iđ	bjarg-iđ
		gríp -i	bjóđ-i	bjarg-i
	imper.	gríp	bjóđ	bjarg
		gríp -um	bjóđ-um	bjǫrg-um
		gríp -iđ	bjóđ-iđ	bjarg-iđ
	inf.	gríp -a	bjóđ-a	bjarg-a
	pt.	gríp -andi	bjóđ-andi	bjarg-andi
Preteritum	indikat.	**greip**	**bauđ**	**barg**
		greip-t	bauz-t	barg -t
		greip	bauđ	barg
		gr**i**p -um	b**u**đ -um	b**u**rg -um
		grip -uđ	buđ -uđ	burg -uđ
		grip -u	buđ -u	burg -u
	konjunkt.	grip -a	byđ -a	byrg -a
		grip -ir	byđ -ir	byrg -ir
		grip -i	byđ -i	byrg -i
		grip -im	byđ -im	byrg -im
		grip -iđ	byđ -iđ	byrg -iđ
		grip -i	byđ -i	byrg -i
	pt.	gr**i**p -inn	b**o**đ -inn	b**o**rg -inn

Svaga.

tem	dœmi	vaki	kalla
tem -r	dœmi-r	vaki-r	kalla-r
tem -r	dœmi-r	vaki-r	kalla-r
temj-um	dœm -um	vǫk -um	kǫll -um
tem -iđ	dœm -iđ	vak -iđ	kall -iđ
temj-a	dœm -a	vak -a	kall -a
temj-a	dœm -a	vak -a	kalla
tem -ir	dœm -ir	vak -ir	kall -ir
tem -i	dœm -i	vak -i	kall -i
tem -im	dœm -im	vak -im	kǫll -um
tem -iđ	dœm -iđ	vak -id	kall -iđ
tem -i	dœm -i	vak -i	kall -i
tem	dœm	vaki	kalla
temj-um	dœm -um	vǫk -um	kǫll -um
tem -iđ	dœm -iđ	vak -iđ	kall -iđ
temj-a	dœm -a	vak -a	kall -a
temj-andi	dœm -andi	vak -andi	kall -andi
tam -da	dœm -da	vak -ta	kalla-đa
tam -dir	dœm -dir	vak -tir	kalla-đir
tam -di	dœm -di	vak -ti	kalla-đi
tǫm -dum	dœm -dum	vǫk -tum	kǫllu-đum
tǫm -duđ	dœm -duđ	vǫk -tuđ	kǫllu-đuđ
tǫm -du	dœm -du	vǫk -tu	kǫllu-đu
tem -da	dœm -da	vek -ta	kalla-đa
tem -dir	dœm -dir	vek -tir	kalla-đir
tem -di	dœm -di	vek -ti	kalla-đi
tem -dim	dœm -dim	vek -tim	kalla-đim
tem -diđ	dœm -diđ	vek -tiđ	kalla-điđ
tem -di	dœm -di	vek -ti	kalla-đi
tam -dr, -idr	dœm -dr	vak -at	kalla-dr

§ 101. Öfversikter.

A) Omljud. Stafvelsetal.

			Starka	Svaga 1	2	3	4
i-omljud i	pres.	ind. sing. (3)	~	~	~		
		öfriga (14)		~	~		
	pret.	ind. (6)			~		
		konj. (6)	~	~	~	~	
		part. (1)			~		

Stafvelser i sing. af	pret. ind.	1	2	2	2	3
	pres. ind.	1	1	2 (i)	2 (i)	2 (a)
	imperat.	1	1	1	2 (i) (haf! seg!)	2 (a)

Obs.		K R	L R	Få!	

B) Vokalismen i de starka verbens temaformer.

	I	II	III	IV	V	VI	R
N:o 1 (17)	í	ú[2] jú[2] jó[2]	e / i → ja[8, 9], ø, y	e (o[3])	e[10, 13] i	æ,e / a[5, 7, 10]	—
N:o 2 (3)	ei > é[12]	au > ó[12]	a[10] \ ǫ	a (o)	a[10, 14]	ó	é jó e
N:o 3 (9)	i	u[1]	u[1]	á[6] (ó[4])	á[6]	ó[4]	é jó[2, 11] e
N:o 4 (1)	i e	o	o[9] u	o[9] u	e[15]	e / a	—

	I–II	III	IV	V–VI	R
Obs.		Dubbel kons.[16]	Få!		Tyska: ie (i)

i-omljud: [1]) y, [2]) ý, [3]) ø, [4]) œ, [5]) e, [6]) æ.
u-omljud: [7]) ǫ, [8]) jǫ.
förlängdt: [9]) frf l + kons., [10]) när det står sist.
förkortadt: [11]) frf dubbel kons. —
[12]) står sist. [13]) Obs. sjá(m). [14]) Obs. át. [15]) Obs. sénn. [16]) annars enkelt kons.-ljud i I—VI utom i ljósta II, vaxa VI (jfr liggja och þiggja V samt fregna V och standa VI).

§ **102.** Reflexiv böjning.

Presens	indikat.	lát-u -mk
		læt -sk[1]
		læt -sk[1]
		lát-um-(s)k
		lát-i -zk
		lát-a -sk
	konjunkt.	lát-u -mk
		lát-i -sk
		lát-i -sk
		lát-im -(s)k
		lát-i -zk
		lát-i -sk
	imper.	lát- sk
		lát-um-sk
		lát-i -zk
	inf.	lát-a -sk
	pt.	—

Preteritum	indikat.	lét-u -mk
		lét -zk
		lét -sk[1]
		lét-um-(s)k
		lét-u -zk
		lét-u -sk
	konjunkt.	lét-u -mk
		lét-i -sk
		lét-i -sk
		lét-im -(s)k
		lét-i -zk
		lét-i -sk
	pt.	lát-i -zk

[1]) ts, ðs (ofta) > z.

---

§ **103.** Preteritopresentia med 1) pres. ind. böjdt som ett starkt pret. (hvilket det urspr. var), 2) (i urgerm. nybildadt) svagt pret. ss. i § 91.

		veta	ega hafva	kunna	unna älska	(tarfva) behöfva
Presens	ind.	veit	á	kann	ann	þarf
		veiz-t	át -t	kann-t	ann-t	þarf-t
		veit	á	kann	ann	þarf
		vit -um	eig-um	kunn-um	unn-um	þurf-um
		vit -uđ	eig-uđ	kunn-uđ	unn-uđ	þurf-uđ
		vit -u	eig-u[1]	kunn-u[2]	unn-u[3]	þurf-u[1]
	konj.	vit -a	eig-a	kunn i	unn-a	þurf-a
	imp.	vit	eig	kunn	unn	—
	inf.	vit -a	eig-a	kunn-a	unn-a	þurf-a
	pt.	vit-andi	eig-andi	kunn-andi	unn-andi	þurf-andi
Preteritum	ind.	vis -sa	át -ta	kun -na	un -na	þurf-ta
	konj.	vis -sa	æt -ta	kyn -na	yn -na	þyrf-ta
	inf.	—	—	—	—	—
	pt.	vit -ađr	át -tr	kunn-at	unn-(a)t	þurf-t

¹) gm analogi äfv. -a. ²) äfv. -iđ, -a.
³) oftare -iđ, -a.

		minnas	(månde) skola	skola	för-må kunna	kunna
Presens	ind.	man	mun	skal	má	kná
		man-t	mun-t	skal-t	mát-t	knát-t
		man	mun	skal	má	kná
		mun-um	mun-um	skul-um	meg-um	kneg-um
		mun-iđ	mun-uđ	skul-uđ	meg-uđ	kneg-uđ
		mun-a[1]	mun-ụ	skul-u	meg-u[2]	kneg-u
	konj.	mun-a	mun-a	skul-a	meg-a	kneg-a
	imp.	mun	—	—	—	—
	inf.	mun-a	mun-**u**	skul-**u**	meg-a	—
	pt.	mun-andi	—	skul-andi	meg-andi	—
Preteritum	ind.	mun-da	mun-da	↓	mát-ta	knát-ta
	konj.	myn-da	myn-da	skyl-da	mæt-ta	knæt-ta
	inf.	—	mun-du (myndu)	skyl-du	mát-tu	knát-tu
	pt.	mun-at	—	—	mát-t	—

[1]) så redan i de äldsta hss. [2]) äfv. -a.

§ **104.** Med starkt pres., starkt pret. part., svagt pret. ind. och konj.

A) róa (ind. sing. rœ) røra (pl. rørum) róinn, sá (sæ) søra (sørum) sáinn, snúa (sný) snøra (snørum) snúinn.

B) valda (veld) olla (ollum) valdit.

II. Några anmärkningar till satsläran.

(Hänvisningarna gälla Wimmers läsebok 5:te uppl.)

§ **105.** Nomen. Kasus.

A) Gen. part.: með sex tigu manna med sex tiotal af (sextio) män 94: 9; þat er sá augnanna hvad han (hur litet han än) såg af ögonen 1: 21.

B) Dat. ofta vid verb, som beteckna ett försättande i rörelse, där andra språk hafva ack.: kasta beinunum kasta benen 1: 10; þú lyptir upp kettinum du lyfte upp katten 9: 5; 27: 31; 40: 20.

C) Dat. af ortsnamn, styrd af prep. och svarande mot svensk nom.: til bœjar þess, er at Grenjum heitir till en gård, som heter Grenjar (Grenje) 75: 7; er í Skǫrum heitir som heter Skara 89: 2; jfr ty. «Gasthaus zur Krone», hotell Kronan.

D) Dat. eller ack. kan i talrika opersonl. konstr:er återgifvas med nom.; verbet får oftast öfversättas med ett intr. eller passivt verb: skorti þá eigi góðan fagnað det var då ej brist på (saknades då ej) god förplägning 8: 5; Baldr enn góða (ack.) dreymði drauma stóra Balder den gode drömde märkliga drömmar 9: 25; fal báða eggteina båda eggarna skyldes 27: 18; tók af skjaldarsporðinn sköldens

nedre del gick (höggs) af 27: 31; at ekki vápn (ack.) festi á att intet vapen bet därpå 32: 7; 35: 33; skip þau, er (ack.) uppi hafði fjarat de skepp, som (vid ebbens inträdande) stannat på grund 40: 26; gørir [hann] rauðan á at sjá han blir röd att åse 43: 13; er niðr slegit allri vináttu (dat.; jfr B) all vänskap är tillintetgjord 44: 2; 76: 1 (dat.); 79: 20; 84: 33; 94: 10; 100: 5.

E) Ack. ss. adverbial: hann reið níu nætr døkkva dala ok djúpa han red i nio nätter (dagar) genom mörka och djupa dalar 11: 36.

F) Artikulerad och oartikulerad form utan bestämda regler: búandi ok heimamenn hans bonden och hans husfolk 1: 9; engi álarendann ingen remända 3: 14; enn fróði jǫtunn vise jätte! 110 b: 4.

G) Konstr:er liknande latinets «in summo arbore», i trädets topp: í miðjum skálanum midt i stugan 2: 22; á Agnafit útanverðri (långt) ute på A. 33: 12.

§ **106.** Pronomen.

A) Utlämning: 1: 21 (§ 105 A); skal hann upp fœða *man* skall föda upp honom 16: 29; 43: 13 (§ 105 D); þá skal þat veita þér då skall *jag* bevilja dig det 43: 33.

B) Neutralt pron. om nomina af olika kön: 2: 7, 23; 35: 33.

C) Poss. pron. attributivt i st. f. gen. af personl.: engi várr «ingen vår», ingen af oss.

D) Dem. pron. i idiomatisk användning: þeir Oddr han och Odd 32: 6; leik þeira Hjálmars Angantys och Hjalmars kämpalek 32: 13; þau Þorsteinn hon och Torsten (jfr B) 74: 13; jfr: milli

okkar Pálnatóka mellan mig och Palnatoke 44: 3. — Oláfr sjálfr ok þeir Kolbjǫrn báđir både Olof själf och [med honom] Kolbjörn 52: 30; hann ok þeir Auđun han och [med honom] Ödun 84: 4. — þórr ok þeir lagsmenn Tor och hans följeslagare 1: 6; þeim Eiríks sonum Eriks söner 39: 17; á þeim Pálnatóka ok fǫrunautum hans på Palnatoke och hans följeslagare 44: 1; þeim feđgum hos far och son 68: 26.

E) Rel. pron. (adv.): hverr sá væri . . er eignask vildi . . ok vili hann (pers. pron.) hvem den vore . ., som ville vinna . . och *som* ville 10: 36; 125 a: 12; þar er þú sátt . . ok þar (dem. adv.) sáttu . . ok einn djúpastan där du såg . . och *där* (rel. adv.) du såg . . och en (af hvilka en var) djupast 8: 26. — hjálmrinn ok brynjan, er á hvárigu festi járn hjälmen och brynjan, på ingendera af hvilka järn bet (eg. som inte järn bet på någondera) 35: 32 (jfr § 105 D). — sá einn mađr . ., er hann er . . endast den man, som är . .

F) Interrog. pron. neutr. hvárt (inledande direkt fråga) = «månne»: en hvárt hefir þú dregit á braut hanzka minn? men har du [månne] dragit bort min handske? 2: 34; 4: 3, 6; 12: 8; 19: 29.

§ **107.** Verb.

A) fá, geta med supinum = «kunna eller lyckas göra ngt»: engi knút fekk hann leyst ingen knut kunde (lyckades) han lösa 3: 14; 4: 22; 11: 2, 15; ok fær tekit hann och lyckas taga honom 44: 20; er myklu síđr fengir þú leyst som du mycket mindre skulle hafva kunnat lösa 63: 14; gat fengit vápn sín lyckades få (fick) tag i sina vapen 101: 7.

B) Passivt part., svarande mot svenskt supinum (jfr «jag har ett bref skrifvet», «jag har skrifvit ett bref»): Óđinn hafđi hann hittan [det var] Oden [som] hade mött honom 16: 32; 20: 20; hǫfđu [hann] nær í sundr rifinn de hade så när rifvit sönder honom 44: 19.

C) vildi haft hafa = vildi hafa 41: 28; jfr Anal. norr. 2:dra uppl. 217: 14; 229: 8.

D) munu, skulu, mega ofta = munu (skulu, mega) vera (eller verđa): 33: 22; 90: 24; 121 b: 26.

§ **108**. Lösliga satsförknippningar, ellipser: engi hefir svá orđit, at eigi komi ellin ǫllum til falls ingen [sådan] har funnits, att icke ålderdomen bringar alla (dvs. som icke åld. br. på fall) 9: 12. — ef hann vægir honom, en drepit áđr bróđur hans om han skonar honom, men (dvs. fastän han) förut dräpt hans bror 26: 8. — þat er eitt mark um lítillæti hans, at einn sveinn er nefndr Vǫggr ett bevis på hans nedlåtenhet är det, att en yngling (dvs. är det, som berättas om en yngling, som) hette Vögg 34: 24. — muntu mér fjađrhams ljá, ef ek mínn hamar mættak hitta? vill du låna mig din fjäderhamn [för att se], om jag skulle kunna få reda på min hammare? 115 a: 5.

III. Verslära.

§ **109**. I all isl. poesi förekomma rytm och allitteration, i en del också assonans och slutrim.

A) Rytm är en rörelse, i hvilken förnimmes en viss ordning. Den åstadkommes gm växling af långa

och korta eller af starktoniga och svagtoniga stafv:er (höjningar och sänkningar). Den isl. diktningen är byggd på både kvantitet och accent.

B) Allitteration (bokstafsrim) är den ljudlikhet, som uppstår, då nära på hvarandra följ. starktoniga ord börja antingen med samma kons.-ljud eller ock med vokalljud (vanl. olika). De allittererande ljuden (stafir) äro hufvudstaf (hǫfuđstafr) och bistafvar (stuđlar, af stuđill), hvilka föregå hufvudstafven. — Anm. Med afs. på allitterationen räknas *sp, st, sk* ss. enkla ljud, halfvokaler ss. vokaler.

C) Assonans är den ljudlikhet, som uppstår, då nära på hvarandra följ. ord innehålla samma kons.-ljud, föregångna antingen af samma vokalljud (helassonans, ađalhending) eller af olika vokalljud (halfassonans, skothending). Helasson. användes mest i jämna, halfasson. mest i udda versrader.

D) Slutrim (runhending) är den ljudlikhet, som uppstår, då nära på hvarandra följ. versrader i slutet innehålla samma starktoniga vokalljud, åtföljdt af samma ljudkomplex (men vanl. föregånget af olika kons.-ljud). Slutrimmet är i isl. antingen manligt (mann, kann) eller kvinligt (kvenna, nenna).

§ 110. A) Starktonig stafv. är (i metriskt afs.) lång, då den innehåller lång vokal eller slutar på minst två kons:er (ā, ān, ănn, ānn), eljest kort (ăn); jfr sid. 5 noten. Svagtonig stafv:s kvantitet är metriskt likgiltig.

B) En starktonig lång stafv. (´) kan «upplösas» i en starktonig kort och en svagtonig (◡́ ×).

C) I vissa fall förekomma elision samt lång vokals förkortande frf annan vokal.

D) Upptakt (målfylling) inräknas icke i det metriska schemat.

§ **111.** De isl. dikterna äro strofiska. En strof (vísa, eyrindi) består af två halfstrofer (vísuhelmingar), oftast af fyra verspar (vísufjórđungar), och åtta versrader (vísuorđ). — Ljóđaháttr har bl. tre, rimorna (rímur) två orđ i hvarje helming.

§ **112.** Enklare verslag.

A) Fornyrđislag («fornsagometrum»), som användes i episka dikter, har strofer af åtta 4-stafviga, parvis allittererande rader. Bl. en bistaf fordras i hvarje verspar. Grundtyperna äro (då ej bl. svagtoniga, utan äfv. bitoniga stafv:er betecknas med ×):

a. –́ × | –́ ×
b. × –́ | × –́
c. × –́ | ⏖́ ×
d. –́ | –́ × ×
e. –́ × × | –́

Gm upplösning (§ 110 B) kan stafvelsernas antal ökas.

B) Málaháttr («tal-, deklamationsmetrum»), som utvecklats ur föreg. versslag, har strofer af åtta 5-stafviga, parvis allittererande rader. Bl. en bistaf fordras i hvarje verspar. Grundtyperna äro:

A. × –́ × | –́ ×
B. × × –́ | × –́
C. × × –́ | ⏖́ ×
D. ⏖́ × | –́ × ×
E. ⏖́ × × | –́ ×

C) Ljóđaháttr («sångmetrum»), som användes mest i dialogiska och gnomiska dikter, stundom växlande med málaháttr i samma skaldestycke, har strofer af sex rader, af hvilka den första, andra, fjärde och femte parvis allitterera, under det att den tredje och sjette bilda allitterationssystem hvar för sig och kallas helverser. Bl. en bistaf fordras i hvarje verspar.